

ธรรมะ

นายป๋วย อึ๊งภากรณ์ ฐ.บ.
Ph. D. (Economics) University of London.
ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย

ในฐานะที่ผมเป็นศิษย์เก่าของธรรมศาสตร์ เมื่อทางมหาวิทยาลัย
จะออกวารสาร “ธรรมศาสตร์” จึงใคร่ขอเสนอข้อคิดเป็นการควรจะ
และเป็นกรว่าลึกคุณ ท่านอาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา เป็น
บุพการีในมหาวิทยาลัย

ชื่อของธรรมศาสตร์ คือ สี่เหลี่ยม-แดง และเพลงปลุกใจก็มี
ความตอนหนึ่งว่า “เหลืองของเราคือธรรมประจำใจ” ฉะนั้น ใครจะ
พิจารณาว่า อะไรคือ ธรรมะ

ในปทานุกรมไทยอธิบายไว้ว่า “ธรรม คือ คุณความดี ความ
ชอบ...คำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา มรรคผลนิพพาน บัญญา ความรู้
ของจริง ความจริง เหตุบุญกุศล ความถูกต้อง... กฎหมาย ถ้อยความ
อารมณ์...” ทั้งนี้แสดงว่ามีความหมายได้หลายประการ ตั้งแต่เป็น
เรื่องที่ดีและที่ชอบ แต่ธรรมะมิได้มุ่งหมายถึงกฎหมายอย่างเดียว มี
ความหมายกว้างขวางยิ่งไปกว่ากฎหมาย คือรวมทั้งความดีความชอบ
ตามลัทธิธรรมด้วย ในด้านนักปรัชญาโรมันก็ได้มีสุภาษิตไว้ว่า “*res
est ars boni et aequi*” แปลว่า ธรรมศาสตร์ คือ ศิลปศาสตร์ แห่ง
ความดีและความยุติธรรม เมื่อวิเคราะห์และวิจารณ์แล้ว ก็เห็นได้
ว่า ธรรมอธิบายของไทยและโรมันมีข้อความสอดคล้องต้องกัน

ถ้าจะมีปัญหาถามว่า เพราะเหตุใดจึงจะต้องประพฤติธรรม พุทธภาษิตมีตอบไว้หลายประการ ข้อหนึ่งที่พวกเราเรียนรู้ประจำใจ ก็เห็นจะเป็นพุทธภาษิตที่ว่า “มมิมงฺเหว ภกฺขติ มฺมจาวี” แต่ถ้าจะมีผู้แสดงข้อซักถามเป็นปัญหาว่า มีบุคคลบางท่านซึ่งประพฤติธรรม แล้วไม่เห็นได้รับความบ่งกันอารักขาจากธรรมะนั้นเลย ในโลกนี้มีความอยู่ดีธรรมอยู่เป็นอันมาก เช่นนี้ผมมีความเห็นว่า ผู้ประพฤติธรรมนั้นคงจะไม่ได้ประสงค์มุ่งหวังผลตอบแทนเสมอไป คือประพฤติธรรมเพื่อความดี ความชอบ ความเป็นจริง เพื่อความยุติธรรมให้มากที่สุดที่จะมากได้ ก็จะเป็นอันสั่งตั้งอยู่ในตัวแล้ว

เมื่อแรกเริ่มตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ฯ ขึ้นมานั้น มีแต่คณะธรรมศาสตร์คณะเดียว บัดนี้ มหาวิทยาลัยนี้ได้แยกแยะออกไปเป็นหลายคณะ ฉะนั้น ผมจึงหวังว่า ข้อคิดสั้นๆ ข้างต้นนี้คงจะเป็นข้อเตือนใจนักศึกษารุ่นหลังๆ ได้บ้างว่า ถึงแม้ว่าตนจะเรียนอยู่ในคณะหรือแขนงต่างๆ ในธรรมศาสตร์ จุดมุ่งหมายสำคัญที่จะยึดถือคือ ธรรมะ สัมตามชื่อของมหาวิทยาลัยและอารยธรรมนี้